

www.foaia.hu

foaia@foaia.hu

www.facebook.com/foaiaromaneasca

Preț: 300 de forinți
Cu abonament: 130 de forinți

FONDAT ÎN 1951

FOAIA românească

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

ANUL LXX NR. 37

Vineri,
11
SEPTEMBRIE
2020

9 771418 834006

20037

O nouă legătură rutieră
modernă între România
și Ungaria

(Pagina 3)

Iosif cel Nou de la Partoș,
sfântul de origine
aromână al bănățenilor

(Pagina 4)

Dansuri și cântece
românești la muzeul
satului din Szentendre

(Pagina 9)

Calendar ortodox

14 septembrie, luni, (+) Înălțarea Sf. Cruci (Dezlegare la ulei și vin)
15 septembrie, marți, (+) Sf. Ier. Iosif cel Nou de la Partoș, mitropolitul Banatului; Sf. M. Mc. Nichita Romanul; Sf. Ier. Visarion, ep. Larisei
16 septembrie, miercuri, Sf. M. Mc. Eufimie; Sf. Mc. Meletina și Ludmila (Post)
17 septembrie, joi, Sf. Mc. Sofia și fiicele sale: Pistis, Elpis și Agapi
18 septembrie, vineri, Sf. Eumenie, Ep. Gortinei; Sf. Mc. Ariadna și Castor (Post)
19 septembrie, sâmbătă, Sf. Mc. Trofim, Savatie și Dorimedont (Sâmbăta după Înălțarea Sf. Cruci)
20 septembrie, duminică, Sf. M. Mc. Eustatie și soția sa Teopista cu cei 2 fi: Agapie și Teopist. Duminica după Înălțarea Sf. Cruci (Luarea Crucii și urmarea lui Hristos)

În Budapesta se caută bibliotecar român

Biblioteca Națională de Limbi Străine din Budapesta a lansat un concurs pentru ocuparea postului (cu jumătate de normă, 4 ore) de bibliotecar și organizator de colecții românești. Locul activității este: 1056, Budapesta, str. Molnár nr. 11.

Condiții de participare: diplomă universitară de filologie română sau de profesor de română sau de bibliotecar; cunoașterea la nivel înalt a limbii române; experiență de minimum 3–5 ani; cunoaștințe de folosire a programelor Office și internet. Printre avantajele se află: diplomă de bibliotecar și apartenența la comunitatea de naționalitate română din Ungaria.

Termenul de înaintare a dosarului este: 15 octombrie 2020, prin email: oik.igazgatosag@gmail.com sau prin poștă la adresa: Országos Idegennyelvű Könyvtár – 1462 Budapest, Pf. 469.

Alte detalii se pot afla de la șefa departamentului de naționalitate, Pancsosz Alexandra, la numărul de telefon: +36 (1) 318-3688 (interior 412).

E.Ș.

Omul săptămânii

Teodor Covaci (Delea)

Acum 113 ani, pe 8 septembrie 1907, s-a stins din viață, la Oradea, Iosif Vulcan, publicist, jurnalist, scriitor, traducător, fondatorul revistei „Familia” (n. 1841, Holod). La funeraliile din 10 septembrie, oficiate de către episcopul de Oradea, Demetriu Radu, au fost prezenți reprezentanții tuturor instituțiilor și asociațiilor științifice și culturale române și maghiare. Iosif Vulcan lasă o fundație de 28.000 fl. destinată ajutorării elevilor săraci români de la liceul din Beiuș.

Iosif Vulcan se trage din aceeași familie ca și episcopul greco-catolic Samuil Vulcan. S-a născut la 31 martie (stil vechi) 1841, la Holod, județul Bihor, în familia lui Nicolae Vulcan, preot în această localitate. Mama lui I. Vulcan s-a numit Victoria Vulcan, născută Irinyi (variante maghiarizată a numelui Irimie). Iosif Vulcan a făcut studiile la Oradea, la liceul premonstratens (azi Liceul „Mihai Eminescu”). După absolvirea liceului, în 1859, s-a înscris la Universitatea din Budapesta, unde și-a luat licența în Drept. Ca student, începe să scrie versuri, în perioada în care se afla la Budapesta.

În 1865, Iosif Vulcan scoate la Budapesta revista „Familia”, care va atrage un grup de colaboratori români din toată Transilvania. Prin revista „Familia”, Vulcan a sprijinit debutul lui Mihai Eminescu, tot el convingându-l pe acesta să își schimbe numele din „Eminovici” în „Eminescu”.

În anul 1879 este ales membru corespondent al Academiei Române, iar în 1891 este ales membru al acestei instituții. În 1880, Iosif Vulcan s-a mutat la Oradea, unde va continua să scoată revista „Familia”.

Pe toată durata vieții sale, Iosif Vulcan a fost un înfocat susținător al vieții culturale românești din Transilvania.

Expoziție de ceramică și desene „Memory – Folding/ Unfolding”, la ICR Seghedin

Filiala Seghedin a Institutului Cultural Român de la Budapesta a vernisat miercuri, 9 septembrie, la sediul său (Piața Dugonics, Nr. 2, 6720, Seghedin) expoziția de ceramică și desene „Memory – Folding/ Unfolding” a artistului vizual român Vlad Basarab. În cadrul expoziției, au fost expuse lucrări de ceramică și desene create de către artistul vizual Vlad Basarab, singurul invitat din România la ediția actuală a Simpozionului Internațional de Ceramică din Ungaria.

Expoziția a fost prefațată printr-un artist talk al artistului român și o prezentare a Centrului Internațional de Ceramică de la Kecskemét, susținută de artistul ceramist Márton Strohner, managerul instituției.

Considerat ca făcând parte din noua generație de artiști care extinde granițele ceramicii spre alte domenii artistice, prin manifestări multimedia, instalații și performance, artistul vizual Vlad Basarab (n. 1977, București) este doctorand la Universitatea Națională de Arte București. În 2001, a absolvit Facultatea de Arte, Secția Ceramică la University of Alaska Anchorage. În 2013 a obținut diploma de masterat la secția Electronic Media la West Virginia University, Morgantown. În perioada octombrie 2013 – iunie 2014 Vlad Basarab a fost cercetător Fulbright în România, pe tema „Pierderii Memoriei Colective” din cauza persecuțiilor intelectualilor în regimul comunist. A avut peste 20 de expoziții personale în SUA, China și Europa și a participat în numeroase expoziții internaționale, lucrările sale făcând parte din colecții prestigioase.

Expoziția poate fi vizitată în perioada 9 septembrie – 9 octombrie 2020 la sediul Filialei Seghedin a Institutului Cultural Român de la Budapesta, Piața Dugonics, Nr. 2, 6720 Seghedin. Artistul va expune și la sediul din capitală al Institutului Cultural Român la Budapesta.

Poza săptămânii

Dragoste la prima vedere

Pe copertă: Dansatori din Micherechi la muzeul satului din Szentendre / Foto: Petru Iova

DEPARTAMENTUL PENTRU
ROMÂNII DE PRETUTINDENI

Această revistă a fost tipărită cu sprijinul parțial al Departamentului pentru Români de Pretutindeni. Conținutul acestei reviste nu reprezintă poziția oficială a Departamentului pentru Români de Pretutindeni.

www.mprp.gov.ro

Părerile autorilor nu coincid întotdeauna cu opinia Redacției. Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolelor publicate în Foaia românească aparține autorilor. Foaia românească nu garantează publicarea textelor nesolicitate de redacție.

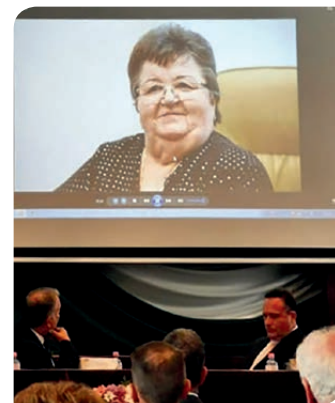
Recunoaștere din partea județului Bichiș pentru directoarea Iulia Olteanu

Treisprezece premii de recunoaștere au fost acordate pe 3 septembrie, la Bichișciaba, din partea Consiliului Județean Bichiș, cu ocazia Zilei Județului, unor personalități din județ. Premiile au fost oferite în cadrul unei ședințe festive la care a participat și președintele Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria, *Gheorghe Cozma*, precum și reprezentanți ai Autogovernării Românești a Județului Bichiș. Ședința a fost deschisă de președintele Consiliului Județean, *Zalai Mihály*, iar cuvântul festiv a fost rostit de *dr. Takács Árpád*, reprezentantul Oficiului Guvernamental Bichiș.

Zalai Mihály, președintele Consiliului Județean, le-a mulțumit tuturor celor care au făcut posibilă această serbare. A anunțat că, datorită situației de pandemie, zilele județului vor fi organizate anul acesta într-un cerc foarte restrâns.

„Premiile aduc recunoștință premianților pentru activitatea lor de zi cu zi în folosul comunității din care fac parte”, a declarat Takács Árpád. El a subliniat: județul Bichiș a dovedit că poate să se unească în atenție și disciplină. În timpul epidemiei s-a lucrat mult atât în domeniul învățământului, dar și în spitale, la ambulanță, la poliție, pompieri, iar la ora actuală stăm din nou în fața unei alte noi provocări.

Evenimentul a continuat cu înmânarea distincțiilor: „Recunoaștere din partea președintelui”, „Pentru Județul Bichiș” și „Cetățeanul anului”. Comunitatea noastră, la propunerea Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria, a fost premiată prin doamna *Iulia Olteanu*, fost director al Școlii Generale și Grădiniței Românești „Lucian Magdu” din Bătania, cu distincția „Recunoaștere din partea președintelui”. **A.B.**

O nouă legătură rutieră modernă între România și Ungaria

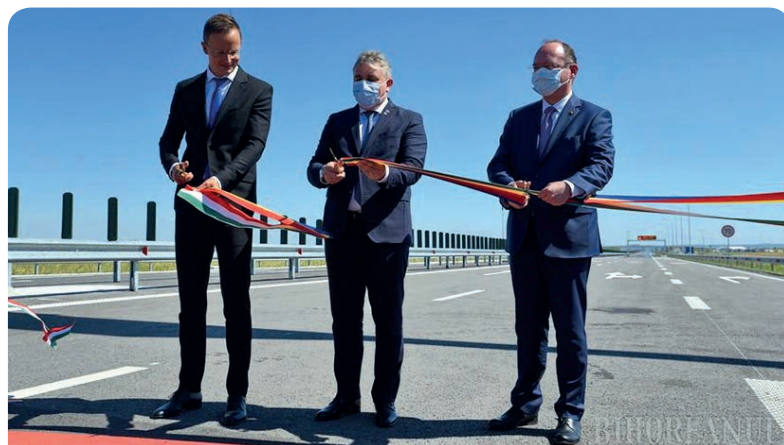
Un nou punct internațional de trecere a frontierei de stat româno-ungare, Borș II (România) – Nagykereki (Ungaria), a fost deschis, vineri, 4 septembrie, în prezența ministrului român de Externe, *Bogdan Aurescu*, și al Transporturilor, *Lucian Bode*, și a ministrului ungar de Externe, *Szijjártó Péter*, cu același prilej fiind inaugurată porțiunea de autostradă Biharia-Borș, de 5,35 kilometri, ce interconectează autostrăzile A3, din România, și M4, din Ungaria – relatează Agerpres.

„Importanța proiectelor transfrontaliere de infrastructură este covârșitoare, iar România și Ungaria au înțeles că doar printr-un dialog constant, printr-un parteneriat solid pot dezvolta proiecte comune care să asigure conectivitate și mobilitate între cele două state. (...) Astăzi, deschidem oficial traficul din ambele direcții pe secțiunile de autostradă corespunzătoare A3 și M4 și inaugurăm, totodată, și punctul de control la trecerea frontierei de pe teritoriul Ungariei. (...) Doar printr-un dialog permanent, constructiv și eficient, prin constituirea de grupuri de lucru în care să reunim expertiza celor două state vom reuși să implementăm proiectele de infrastructură atât de necesare obiectivelor de conectivitate asumate de către România și Ungaria la nivelul european”, a declarat Lucian Bode.

Acesta a precizat că este vorba de o a doua colaborare cu partea maghiară în domeniul transfrontalier, după acordul deja implementat pentru conexiunea A1 Nădlac - Arad - M43 Csanádpalota-Makó-Szeged.

Bogdan Aurescu a precizat, la rândul său, că evenimentul de vineri este o dovadă concretă că România și Ungaria pot acționa și construi împreună, inclusiv în contextul dificil al crizei sanitare, în direcția sporirii interconectărilor de transport care au potențial de a facilita mobilitatea persoanelor și mărfurilor și a genera creștere economică.

Szijjártó Péter a subliniat că noua conexiune de autostradă dintre Budapesta-Oradea și Debrecen-Oradea deschide noi oportunități de dezvoltare. Acesta a explicat: „Obiectivul nostru principal este să stabilim cât mai curând posibil o legătură de cale ferată electrificată între cele două orașe, Debrecen și Oradea. În acest sens, studiul de fezabilitate a fost deja pregătit la Debrecen. Suntem pregătiți să oferim pentru aceasta resurse din partea guvernului ungar; vom

sugera guvernului român să apelăm și la resurse oferite de Uniunea Europeană”, a spus politicianul maghiar.

Punctul de trecere a frontierei Borș II – Nagykereki va funcționa zilnic și beneficiază de dotări moderne.

E.Ș.

Iosif cel Nou de la Partoș, sfântul de origine aromână al bănățenilor

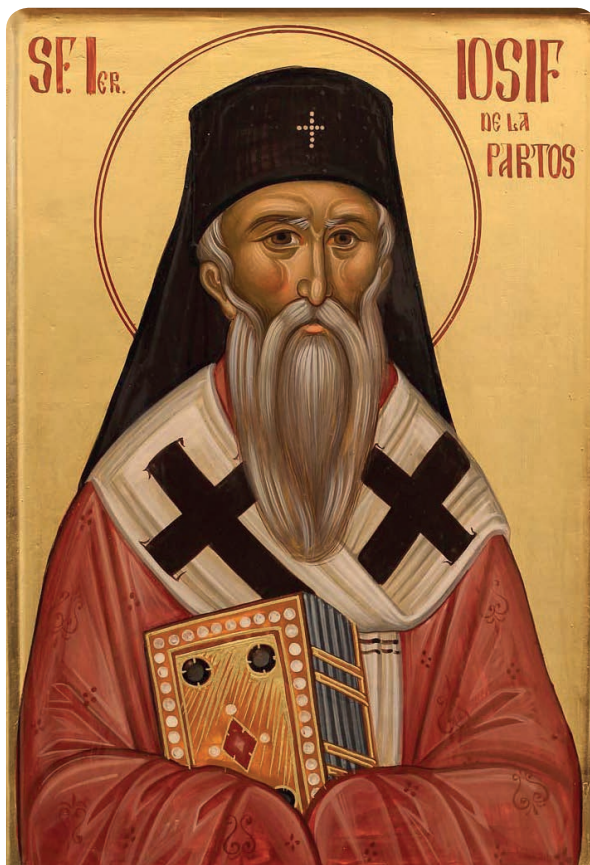
Una dintre cele mai importante locuri de închinare la moaște în partea de vest a României este în Catedrala Mitropolitană Ortodoxă din Timișoara, unde se găsește racla cu moaștele Sfântului Iosif cel Nou de la Partoș. Acesta este sărbătorit în calendarul creștin-ortodox pe data de 15 septembrie. Racla cu moaștele a fost adusă în Catedrala din Timișoara pe 7 octombrie 1956 (la 300 de ani de la moartea ierarhului), atunci când Biserica Ortodoxă Română l-a canonizat pe Sfântul Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș.

Iosif cel Nou s-a născut în 1568, în orașul Ragusa, actuala localitate croată Dubrovnik, într-o familie de aromâni. Din neamul lui a ieșit cu trei veacuri mai înainte Cuviosul Nicodim cel Sfânt, ctitorul Vodiței (de la 1370) și al Tismanei și cu un veac și jumătate mai târziu părinții mitropolitului Andrei Șaguna, restauratorul Mitropoliei Ardealului (1808–1873). Tatăl său, Ioan, era proprietarul unei corăbii cu care făcea comerț în apele Adriaticii și Mediteranei.

Aromânii (numiți de slavi vlahi sau morlaci, iar de turci karavlahi, adică vlahi negri) și italienii Republicii Raguze erau vestiți, la fel ca și cetățenii Veneției, nu numai ca navigatori, ci și ca negustori care-și duceau mărfurile lor, între care și brânza și cașul românesc, numit caseum vlascescum (de la vlasi – român), nu numai în țările scăldate de apele Adriaticii și ale Mediteranei, ci și până la Marea Neagră și pe Dunăre până în Principatele Române și pe Tisa și Mureș, până în Ungaria și Banat. În orașul și cetatea Lipovei comercianții raguzani își aveau prăvăliile și depozitele lor de mărfuri orientale – scrie site-ul Mitropoliei Banatului.

Rămânând orfan de tată (la vârsta de 12 ani) – care se scufundă cu corabia în valurile mării înviforate – tânărul Iacob, cum a primit numele din botez, a rămas în grija mamei sale Ecaterina, o femeie dreptcredincioasă, care ca și Anastasia – mama fericitului mitropolit Andrei Șaguna – și-a închinat întreaga viață creșterii unicului său fiu. Neavând neamuri la Ragusa, văduva Ecaterina își ia copilul și se mută la fratele său, și el negustor din orașul Ohrida, unul din marile centre ale aromânilor, așezat în regiunea de sus a Macedoniei, cuprinsă între Albania, Vlahia Albă și Vlahia de Sus, nu departe de Prilep – locul de naștere al Cuviosului Nicodim – și Bitolia, la nord de marele oraș comercial și cultural aromânesc, Moscopole.

În Ohrida, copilul este trimis la școală până la vârsta de 15 ani, când, urmând un îndemn de sus, intră în mănăstirea Maicii Domnului din acel oraș de veche tradiție bisericească româno-bulgară, care a fost veacuri de-a rândul sediul Arhiepiscopiei autocefale, de care ținea,

încă de la anul 1020, potrivit rânduielii împăratului Vasile II Bulgaroctonul, și Episcopia românească a Timișanei (a Morisenei din Timișana), cum s-a dovedit.

La 15 ani, Iosif cel Nou decide să se călugărească. Pleacă pe Muntele Athos și intră în obștea Mănăstirii Pantocrator, acolo unde primește numele de Iosif. Devine sihastru și vindecă multe boli. Este numit egumen la Mănăstirea Sfântul Ștefan din Adrianopol (actualmente orașul turcesc Edirne) vreme de șase ani, iar apoi revine pe Muntele Athos, la Mănăstirea Cutlumus.

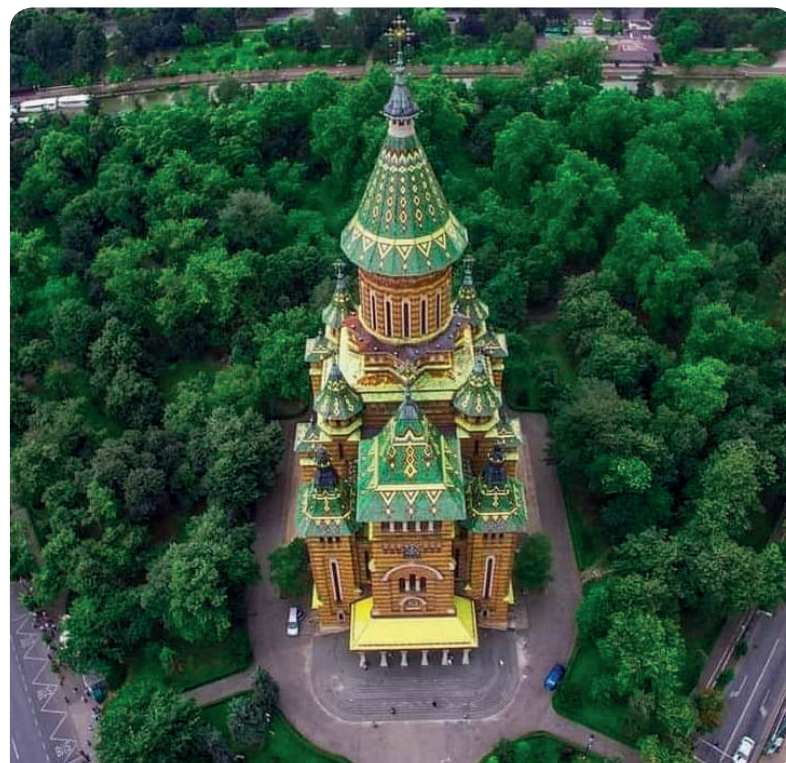
La vârsta de 80 de ani, se retrage la Mănăstirea Vatoped, însă, răposând mitropolitul Timișoarei, a fost chemat de românii din Banat să le fie mitropolit. În anul 1650 este hirotonit arhiepiscop și așezat în scaunul de mitropolit al Timișoarei. Aici bunul păstor s-a dovedit mare apărător al Ortodoxiei, mângâind și povățuind către Hristos timp de trei ani de zile Biserica Banatului. Era tare în credință, înțelept la cuvânt, blând la inimă și neadormit în rugăciune.

A făcut și unele minuni spre lauda lui Dumnezeu și alinarea suferințelor unor credincioși, punând mâinile pe capul lor și rugându-se pentru ei. De asemenea, a stins cu rugăciunea sa focul ce cuprinsese partea de apus a Timișoarei. Căci, ieșind din biserică cu Sfintele Taine în mâinile sale și rugându-se cu lacrimi, îndată a trimis Dumnezeu o ploaie puternică și s-a stins focul.

În anul 1653, Sfântul Ierarh Iosif cel Nou se retrage la Mănăstirea Partoș (un sat din comuna Banloc, județul Timiș). Aici a mai trăit încă trei ani, iar în toamna anului 1656 își dă sufletul în mâinile lui Iisus Hristos, fiind în vârstă de peste 85 de ani. A fost îngropat în mica biserică a mănăstirii, într-un mormânt zidit la intrare.

Pe lespede așezată deasupra mormântului a fost scris: „Sviatitel Iosifa novii bivsil Mitropolita Temisvarskii” (în traducere „Preasfințitul Iosif cel Nou, fost Mitropolit al Timișoarei”).

Biserica Ortodoxă Română l-a canonizat la 7 octombrie 1956. Pomenirea lui se face în fiecare an, la 15 septembrie. **E.Ș.**

Câștigătorul concursului din luna august

Să cunoaștem mai bine orașul Jula!

Primul câștigător al concursului lansat de Autoguvernarea Românească din Jula și săptămânalul „Foaia românească” despre orașul Jula a fost tras la sorți săptămâna trecută de către *dr. Vasile Sucigan*, președintele Autoguvernării Românești din Jula. Fericitul câștigător a fost *Andrei Arpad Mihaly*, care a preluat diploma și premiul oferit de Autoguvernarea Românească la sfârșitul săptămânii trecute.

Îl felicităm și pe această cale!

- ◆ Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria – Magyarországi Románok Kulturális Szövetsége
- ◆ Redacția „Foaia românească” – „Foaia Românească” hetilap szerkesztősége
- ◆ Autoguvernarea pe Țară a Românilor din Ungaria – Magyarországi Románok Országos Önkormányzata
- ◆ Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria – Magyarországi Románok Kutatóintézete
- ◆ Centrul de Documentare și Informare al AȚRU – MROÖ Dokumentációs és Információs Központja
- ◆ Consulatul General al României – Románia Főkonzulátusa

Răspunsurile corecte la cele patru întrebări din luna august au fost următoarele:

- 1** Enumerați cinci obiective din Jula, care sunt dedicate sau poartă numele unor personalități românești (străzi, table memoriale, busturi)!
 - ◆ Străzi: str. Eminescu, str. Gheorghe Kohan, piața Generalul Pomuț, str. Iustin Popovits
 - ◆ Plăci memoriale: Liviu Rebreanu, Gheorghe Pomuț
 - ◆ Busturi: Nicolae Bălcescu, Moise Nicoară, Liviu Rebreanu, George Pomuț; Kohán György.
- 2** Enumerați cinci instituții cu profil românesc din Jula, cu denumirea lor oficială în română și în maghiară!
 - ◆ Grădinița Românească din Orașul Mare Românesc – Románvárosi Óvoda
 - ◆ Liceul, Școala Generală și Căminul de Elevi Românesc Nicolae Bălcescu – Nicolae Bălcescu Román Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium

- 3** În jurul Catedralei ortodoxe române din Jula există un parc, care azi se numește Sfântului Nicolae. Numele cui l-a purtat înainte acest parc și ce legături a avut acea persoană cu Fundația Gojdu din Pesta?
 - ◆ Până în anul 1999, parcul s-a numit Petru Groza, după fostul prim-ministru al României în perioada 1945–1952. Acesta, fiind student la Drept în Budapesta, între 1903–1905, a fost bursier al Fundației Emanuil Gojdu.
- 4** Clădirea în stil secesion de la colțul străzilor Eminescu și Vár este cea mai frumoasă clădire din Orașul Mare Românesc din Jula. Azi aici este sediul Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria. Din datele recensământului din 1880 știm că primul proprietar al casei a fost familia lui Gheorghe Mișcuța. Decenii de-a rândul, în clădire a fost măcelărie, cu diverși proprietari. Înainte să devină sediul AȚRU, ce întreprindere a funcționat aici?
 - ◆ Ani de-a rândul în această clădire a funcționat pensiunea cu numele „Várpanzió”, care avea camere pentru turiști și o berărie. E.Ș.

Septembrie / 2

Autoguvernarea Românească din Jula și săptămânalul „Foaia românească” publică concursul

Să cunoaștem mai bine orașul Jula!

Concurs cu premii pentru toți cititorii Foii românești

Întrebarea săptămânii:

Într-un loc central din cimitirul ortodox din Orașul Mare Românesc din Jula se înalță un monument impozant al unui binefăcător al învățământului românesc, despre care „Gazeta Poporului” din Timișoara, în 1887 scria: „Numele lui cu litere de aur se va introduce în cartea binefăcătorilor neamului românesc, în care strălucesc nume ca a lui Emanuil Gojdu, Elena Ghiba Birta”.

Cum se numește acest binefăcător? În ce a constat binefacerile lui? Din ce s-a îmbogățit?

Câștigătorul unei runde de întrebări va fi acel cititor care trimite patru răspunsuri corecte și complete. În cazul în care vor fi mai mulți expeditori de răspunsuri corecte, câștigătorul va fi tras la sorți.

Premiul lunii septembrie va fi o grafică a artistei Adela Kiss, originară din Jula.

Orașul Jula este un renumit centru turistic și balnear. Este și un oraș cu un trecut deosebit de interesant, presărat cu multe obiective istorice, armonios integrate în peisajul modern. Din punctul de vedere al comunității românești, Jula este considerată o adevărată capitală culturală, școlară și administrativă românească, deoarece aici se află majoritatea instituțiilor importante pentru românii din Ungaria.

Vă invităm să cunoașteți orașul pas cu pas, răspunzând la o întrebare pe săptămână.

Răspunsurile le așteptăm pe email (foaia@foaia.hu) sau pe messenger (<https://www.facebook.com/foaiaromaneasca>), până în ziua de marți, 15 septembrie (ora 24.00).

Povestea caprei istețe

Într-o zi o capră pierdea vremea în jurul casei stăpânului său. La un moment dat, capra a văzut niște iarbă verde care creștea chiar pe acoperișul casei.

A stat puțin pe gânduri și a decis să se înfrupte cu iarbă proaspătă și neatinsă de nimeni, așa că a sărit pe acoperiș și a început să se plimbe prin iarbă verde.

Tocmai atunci, un lup a trecut prin zonă și a văzut capra. Imediat a început să își imagineze un prânz copios de care ar putea avea parte, dacă ar ajunge la capră.

Însă era imposibil ca lupul să ajungă pe acoperișul casei. Așa că s-a resemnat rapid și a dat să plece pentru a căuta altceva de mâncare.

Capra a văzut cum lupul se lîngea pe bot și a început să râdă, privindu-l pe acesta batjocoritor. Pentru că nu avea ce face, lupul s-a văzut nevoit să tolereze bătaia de joc a caprei.

Înainte să plece de acolo, lupul a ținut să o taxeze pe capra ce avea o atitudine sfidătoare: „Domniță, nu tu îți bați joc de mine, totul este din cauza înălțimii la care stai. Doar locul înalt în care te găsești îți dă valoarea asta, nimic altceva.”

Răpciune, prima lună a toamnei și luna recoltei

Numele lunii septembrie (latină: September) vine de la cuvântul latinesc septem, șapte, pentru că luna septembrie era a șaptea lună în calendarul roman.

Grecii numeau luna septembrie Boedromion. În România, luna septembrie, popular, se numește Răpciune. Luna septembrie este luna cea mai importantă pentru cei care au trudit pământul, acum fiind culese roadele muncii de peste an.

În tradiția noastră populară, luna septembrie se numește Răpciune. Septembrie începe în aceeași zi a săptămânii ca și Decembrie, în fiecare an.

Septembrie, „Răpciune” este luna ce deschide ușa toamnei, cu vreme schimbătoare. Totodată este și luna vinului - „Vinițel”, acum strângându-se rodul viilor. Dat fiind că acum începe un nou anotimp, tradițiile populare fac iarăși legătura între luni și vreme. Astfel, dacă de „Răpciune” e cald, atunci luna următoare timpul va fi rece și cu multă umezeală. Dacă tună în septembrie e semn de multa zăpadă în luna lui „Făurar”. Dacă în septembrie înfloresc scaieții, atunci toamna va fi lungă și frumoasă. Dacă rândunelele se duc repede, atunci e semn că și iarna e aproape. Se crede că stadiul viermelui din gogoșa de stejar prezice dacă anul va fi sec sau mănos. Echinocțiul de toamnă Echinocțiul de toamnă are loc la 23 septembrie, la ora 5.29. Este momentul în care Soarele în mișcarea sa aparentă anuală trece prin punctul de intersecție a eclipticii cu ecuatorul ceresc, ziua fiind egală cu noaptea în orice loc de pe Pământ.

Există două astfel de fenomene: echinocțiul de primăvară și echinocțiul de toamnă.

Echinocțiul de toamnă are loc când Soarele traversează Ecuatorul din emisfera nordică în cea sudică. În emisfera nordică, echinoxul de toamnă are loc în momentul în care longitudinea aparentă a Soarelui este de 180 grade. În această zi, în emisfera australă începe primăvara. După 23 septembrie, orele de lumină vor începe să scadă, până la solstițiul de iarnă, de la 21 decembrie.

Cum colorăm petalele unei flori?

Prin următorul experiment copiii pot învăța cum să schimbe culoarea unei flori, aflând în același timp cum plantele absorb apa în care stau.

Materiale necesare: două pahare, apă, colorant alimentar, flori albe, poți alege trandafiri.

Cum procedezi: În cele două pahare pune apă. În unul dintre ele adaugă câteva picături de colorant alimentar. Alege o culoare puternică, pentru că e important să se vadă fiecare detaliu al experimentului.

Pune câteva fire de flori în paharul cu apă pură și alte fire de flori în cel în care ai adăugat colorant alimentar.

Lasă florile să stea în apă cel puțin o zi.

După această perioadă, împreună cu copiii puteți observa ce s-a întâmplat. Florile care au stat în apa cu colorant alimentar au căpătat nuanța culorii adăugate în apă.

Culoarea petalelor s-a transformat datorită faptului că floarea absoarbe apa, iar în acest caz aceasta era colorată. Pe petale se vor putea observa câteva „vene” colorate care au apărut în urmă unui proces numit acțiune capilară.

Florile colorate astfel pot fi lăsate apoi la uscat și folosite pentru diferite decorațiuni sau activități.

A început anul școlar și la grădinițele românești din Ungaria

Odată cu începerea anului școlar 2020/2021, a început și un nou an de activitate pentru copiii de la grădinițe.

Grădinița din **Bătănia** are anul acesta un efectiv de 44 de copii, dintre care 10 copii de grupa mică, 4 la grupa Bambi, iar 6 la grupa Dino.

Grădinița din localitatea **Micherechi** are un efectiv de 50 de copii, în grupa mică au fost înscriși anul acesta 16 copii. La grădinița din Micherechi, de la 1 august educatoarea **Florica Ruja** este directoarea grădiniței, iar adjuncta este **Maria Netea Perdi**.

Grădinița din **Chitighaz** numără 47 de copii, dintre care 18 proaspăt înscriși la grupa mică. Grădinița are de la începutul acestui an școlar o nouă conducătoare, pe **Adrienn Zahoran** și două noi educatoare tinere: **Bianca Tat** și **Zenadia Minea**.

Grădinița din **Jula** are un efectiv de 111 copii, dintre care 36 noi veniți.

Conform reprezentanților grădinițelor, numărul celor înscriși în grupa mică se poate schimba pe parcursul anului școlar.

A.B.

În fotografii: Grădinița românească din Jula

Glume

De ce a rămas celebru Napoleon? Întreabă profesoara.
– Fiindcă avea o memorie formidabilă, răspunde elevul.
– Poți fi mai clar?
– Da. Pe statuia sa scrie: „Pentru memoria lui Napoleon”.

*

La ora de matematică:
– Să presupunem că locuiești la etajul cinci și că între fiecare două etaje sunt 15 trepte. Câte trepte va trebui să urci pentru a ajunge la apartamentul tău?
– Pe toate, domnule profesor.

*

– Popescule, dacă te rătăcești ziua în pădure și nu ai busola la tine, cum afli unde e nordul?
– Foarte simplu, domnule profesor. Mă duc acasă și-o iau!

*

Rex își întreabă fiul:
– Ce ai învățat azi la școală de dresaj?
– Limbi străine, tăticule.
– Spune-mi și mie ceva!
– Miau...

*

Gigel merge la plimbare cu bunica să și vede pe jos o bomboană.
– Bunico, pot să iau eu bomboana?
– Nu, nu ai voie să iei nimic de pe jos.
După puțin timp bunica alunecă pe o coajă de banană și cade.
– Gigel, ajută-mă să mă ridic.
– Nu pot, nu am voie să iau nimic de pe jos.

– Mă întreb ce o să te faci când vei fi mare, când acum, în clasa a doua, tu nu știi să numeri decât până la 10?
Arbitru de box.

*

– Aș vrea să zbor pe Lună în timpul tezelor!
– De ce?
– Acolo orice materie este de 6 ori mai ușoară!

*

– Alo, Vladimir?
– Da.
– Îți amintești ce ne-a dat ieri la matematică?
– Da! Câte un 3.

Taina cununii la biserica ortodoxă din Micherechi

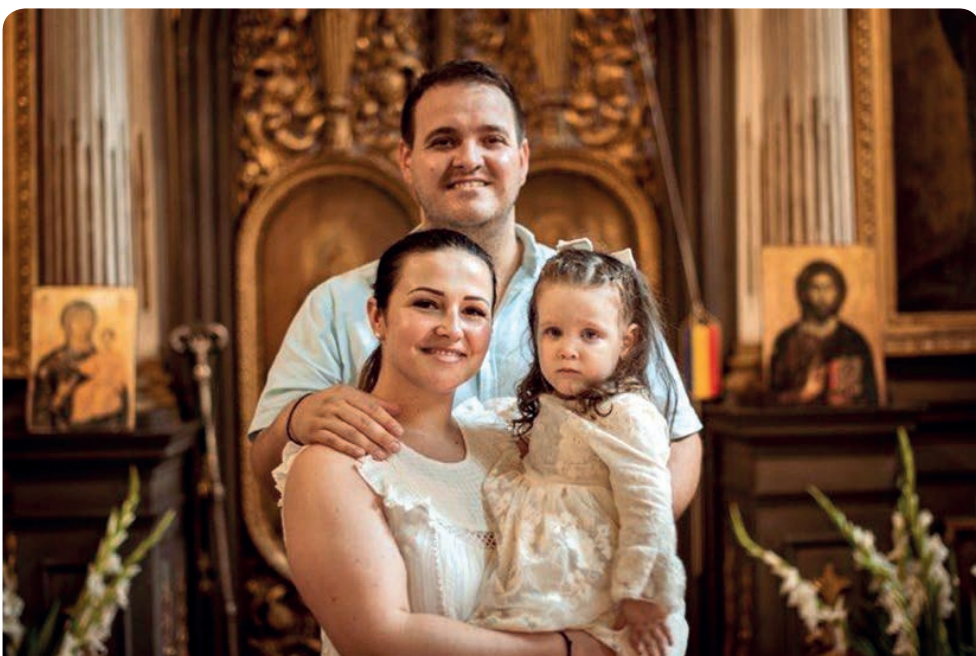

Foto: Claudiu Condurache

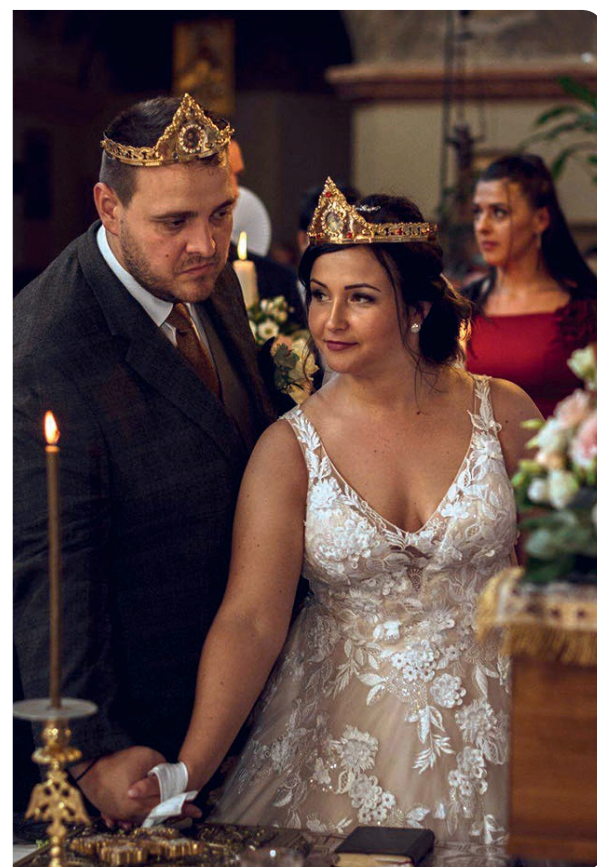

Sâmbătă, 5 septembrie 2020, în biserica ortodoxă românească din Micherechi, pr. Aurel Becan, pr. Teodor Marc și pr. Ioan Bun, au săvârșit slujba Logodnei și Taina Sfintei Cununii pentru tinerii Casian Bun și Zsanett Aradi. Nașii tinerilor cununați au fost familia Ioan și Mariana Cozma. **A.B.**

Botez și cununie în Catedrala Sf. Nicolae din Jula

Ildikó Katona-Ruja din Jula, împreună cu fetița sa, Corina Ruja au fost încreștinate în duminica din 23 august. Mama și fiica au fost botezate în Catedrala ortodoxă „Sf. Nicolae” din Jula de către pr. Teodor Marc. Nașii de botez au fost Zsófia Fekete și Richárd Ruja. Cu o săptămână mai târziu, pe 29 august, familia Ruja au avut o altă mare sărbătoare, soții Ildikó și Roland Ruja, căsătoriți civil, au oficiat și căsătoria religioasă în ultima sâmbătă a lunii august, tot în Catedrala din Jula. Au fost însoțiți în fața altarului de către nașii Zsófia Fekete și Richárd Ruja și au fost cununați de către pr. Teodor Marc și pr. Aurel Becan. **A.B.**

Dansuri și cântece românești la muzeul satului din Szentendre

În ziua de 5 septembrie, Ansamblul de Păstrare a Tradițiilor „Gheorghe Nistor” din Micherechi a reprezentat tradițiile românilor de la Micherechi la muzeul satului, cunoscut cu numele „Skanzen”, în orașul Szentendre.

Ansamblul nostru a participat la festivalul „Hagyományaink vendégségben – Határtalan nemzetiségeink” cu ajutorul Autoguverării de Naționalitate Română din Micherechi. La festival au fost invitate mai multe ansambluri folclorice din diferite părți ale țării, care s-au prezentat în diferite domenii folclorice, tradiționale.

Au fost mai ales spectacole de dansuri și cântece populare, dar am avut șansa să vedem și o prezentare despre hainele populare din vremurile trecute.

La acest eveniment am avut ocazia să arătăm tradițiile strămo-

șilor noștri, mâncărurile și moștenirea dansurilor din Micherechi.

Mulțumim frumos organizatorilor pentru invitația la festival, ajutorul părinților și bunicilor noștri cu prăjiturile cât mai gustoase, care le-am putut oferi și împărți turiștilor și tuturor vizitatorilor muzeului satului.

Nu în ultimul rând, mulțumim frumos ajutorul conducătorului ansamblului nostru, *Vasile Papp* și Primăriei de la Micherechi, mai ales sprijinul doamnei primar *Margareta Tât* pentru ajutorul și bunăvoința ei față de noi, dansatorii din Micherechi.

Sperăm ca și în viitor să primim posibilități de a prezenta dansurile românești de la Micherechi pentru iubitorii folclorului din lume.

Text și foto: Petru Iova

Aerul îmbuteliat din Munții Carpați se vinde bine în China

Un antreprenor din România a pus pe picioare o afacere și vinde aer îmbuteliat și colectat din Munții Carpați. Cea mai mare doză costă 80 de lei și conține minimum 190 de inhalații. Mihai Arsene a pus pe picioare afacerea cu aer pur din Munții Carpați de aproximativ doi ani. Vânzările au prins în România doar în rândul sportivilor, dar se bucură de succes în China și India. „În lumea sportivă, în schimb, românul l-a îmbrățișat puternic și este folosit ca scut împotriva poluării”, a spus antreprenorul.

Mihai Arsene spune că nu elimină poluarea, dar îi protejează pe cei care au probleme de respirație sau insomnii. „Majoritatea oamenilor își desfășoară viața la oraș, în mediul urban, unde poluarea capătă amploare și pragurile sunt depășite zi de zi, acest produs nu vine decât ca un scut”, explică Mihai Arsene.

Firma are afaceri de 87.000 de lei și pierderi de 161.000 de lei în 2019, potrivit site-ului Ministerului de Finanțe.

Integramă

INEDITE

Măicuță Au multe rădăcini	Asin Graficieni	Beletristici Cap de cîntează!	A ademeni A distruge	Dichisită Umil
Justificat Sașie		Principi arabi Plin de apă		
Frig foarte mare (pl.) Calapod				În marș! Idiom german
	Getici Necăsătorit			
Tirbușon Lizibili		Cuțat pe față Pantofi de sport		Aurica, alintată În zori!
Foi de tablă Om pe navă			A se osifica (rar) Măgari	Gudron
	Barză exotică Miros			Miez de rocă! Scos din memorie
			Poartă Păsări de curte	
	Din vechea Asirie (pl.) Epocă			În local!
Cap de somon! Posesor				
		Insula lui Ulise		
A sonda A spația			Gaz de sondă	

Glume

– Iar te duci la cârciumă?! Săptămâna viitoare trebuie să plătim întreținerea!

– Șezi blândă, că mă întorc până atunci!

Un bărbat nu putea dormi și se tot foia în pat. La un moment dat, își întreabă soția.

– Iubito, ce vei face dacă mâine mor?

– Ceeee? întreabă ea adormită.

– Ce vei face dacă eu voi muri mâine?

– Voi fi devastată, răspunde ea, deja trezită pe jumătate. Viața mea își va pierde sensul.

– Te vei recăsători?

– Nu.

– Nu?

– Nu... Sigur nu mă voi recăsători.

– Dar de ce nu te vei recăsători?

– Pffff.. bine, mă voi recăsători dacă vrei să auzi asta.

– Cât timp...

– Cât timp... ce?

– Cât vei rezista până te vei recăsători?

– Un an.

– Te vei culca cu el?

– Desigur, el va fi soțul meu...

– În patul nostru???

– Da, în patul nostru...

– Și îl vei lăsa să-mi poarte hainele?

– Da, cele care i se potrivesc.

– Îl vei lăsa să-mi folosească bețele de pescuit??

– Nu.

– Nu înțeleg, te culci cu el în patul nostru, îmi va purta hainele și nu îi vei lăsa să-mi folosească bețele de pescuit.

– Nu are ce face cu ele, pentru că el este vânător.

Maria se hotărăște să-i spună lui Ion că vrea să divorțeze. Vine Ion acasă.

Maria: Ioane, am o veste proastă să-ți spun.

Ion: Eu am o veste bună.

Maria: Spune tu primul.

Ion: Am câștigat la loto o grămadă de bani.

Maria: Am ars cârnații...

Dezlegarea integramei din numărul anterior

RIGORI: C; N; G; P; P; MASELARITA; NAVALITOR;
CAPITANI; A; RANITA; LS; PILONI; SUI; TIVI;
ATAT; CEGA; APA; I; O; ATASARE; DA; IIIRI; CP;
MA; ANAFOR; SARAC; TINE; TEN; PONOR; VOT;
MARIMI; REPETITIE.

Dezlegarea acestei integrame o găsiți în numărul următor!

RECOMANDĂRILE
NOASTRE– lectură, teatru,
film, internet

Film

Ecaterina
Teodoroiu13 septembrie, duminică
TVR2, ora 20.10 (ora României)

La începutul Primului Război Mondial, o tânără învățătoare din Târgu Jiu se înrolează voluntar ca infirmieră de companie. După moartea fratelui său, obține permisiunea de a pleca pe front. Satisfacțiile și durerile se succed în contextul situațiilor dramatice de pe front, agravate în iarna anului 1917 de epidemia de tifos exantematic, iar eroina ajunge la Mărășești în fața mitralierelor inamice.

„Ecaterina Teodoroiu a fost la înălțimea celor mai viteji apărători ai țării sale, pe care i-a trecut prin puterea cu care își înfrângea slăbiciunea femeiască, știind să dovedească vigoarea bărbăției de trup și de suflet și calitățile întregi ale unui ostaș îndrăzneț, neobosit și plin de entuziasm de a se face folositor cu orice preț... Aceea care în vitejia-i comunicativă a murit în clipa când se descoperea spre a-și îndemna ostașii cu vorbele: «Înainte băieți, nu vă lăsați, sunteți cu mine» are drept din clipa aceasta la cinstirea veșnică a tuturor românilor.” – 22 august 1917, Ordinul de zi al Regimentului 43/59 infanterie.

O VOCE ROMÂNEASCĂ

– viața și tradițiile românilor
din Ungaria

14 SEPTEMBRIE (Anca Becan)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Sport 16.25: File de calendar 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: De dor și drag – emisiune de muzică populară realizată de Zoe Fuicu (Radio Timișoara) 17.55: Încheiere

15 SEPTEMBRIE (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Sport 16.25: File de calendar 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Eu aleg România: Ascultă-ți muzica! 100 de melodii ale românilor 17.30: Legende de Banatului – serial istoric 17.55: Încheiere

16 SEPTEMBRIE (Tiberiu Boca)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Sport 16.25: File de calendar 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri 17.20: Clubul suporterilor 17.55: Încheiere

17 SEPTEMBRIE (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Sport 16.25: File de calendar 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Nota săptămânii semnată de Edda Illyés 17.20: Revista presei/Anca Becan 17.30: Reportaje, interviuri 17.55: Încheiere

18 SEPTEMBRIE (Anca Becan)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Sport 16.25: File de calendar 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.15: EU aleg România – Istoria românilor în 100 de momente esențiale 17.25: Izvorășul – Revistă de etnografie și folclor / Gabriela Rusu Păsărin, Radio România 17.55: Încheiere

19 SEPTEMBRIE (Anca Becan)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: File de calendar popular 16.30: Clubul suporterilor (reluare) 17.00: De dor și drag – emisiune de folclor realizată de Daniela Băcilă / Radio Timișoara 17.55: Încheiere

20 SEPTEMBRIE (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: „În lumea credinței” – emisiune religioasă ecumenică 17.00: Program retrospectiv 17.55: Încheiere

O VOCE ROMÂNEASCĂ –
EMISIUNE RADIOFONICĂ
ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Zilnic între orele 16.00–18.00 pe undele medii cu frecvențele de 873 kHz și 1188 kHz. Pe internet la adresa: <http://www.mediaklikk.hu> (în direct la „Elő műsor/Nemzetiségi rádió”) sau în arhivă la adresa <http://www.mediaklikk.hu/musor/roman>

Contact:

MTVA Studioul din Seghedin
6722, Blv. Kossuth Lajos nr. 29.
Tel.: +36-62/549-201; +36-62/333-766
e-mail: roman@radio.hu

Abonați-vă la
e-FOAIA
la prețul
de anul trecut!

„E-Foaia” este varianta electronică a „Foi” tipărite. Cititorii „E-Foi” vor avea avantajul că vor putea citi paginile revistei în color și cu o zi mai devreme decât ceilalți abonați. „E-Foaia” cuprinde și acele articole și fotografii, care în ediția online nu apar. „E-Foaia” este realizată în format PDF și poate fi citită cu programul gratuit Adobe Reader, cu ajutorul căruia puteți să căutați expresii sau conținuturi, dar puteți și printa toată revista.

Abonamente la „E-Foaia”:

3 luni – 1200 ft

6 luni – 2000 ft

12 luni – 3500 ft

CUVÂNTUL SĂPTĂMÂNII

dexonline

Dicționare ale limbii române

DISIMULA, *disimulez*, vb. I. Tranz. A ascunde adevărata față a unui lucru, a unei situații etc. (dându-i o aparență înșelătoare); a camufla, a masca.
● Fig. A deghiza. – Din fr. **dissimuler**, lat. **dissimulare**.

UMOR

PROBLEME?

ecranul
nostru

miercuri, 16 septembrie, Duna TV, ora 7.15

miercuri, 16 septembrie, Duna World, ora 13.45

Cutreierând străzile satului Cenad îmi revin amintirile din copilărie, la-nuri de cartofi fără sfârșit, mese de prânz mâncate totdeauna exact la ora 12, poveștile enigmatice despre un sat din România, numit Pustiniș... și văd în șir fețe de oameni dragi, mătuși, unchi, neamuri mai apropiate sau mai depărtate, români și sârbi, exact ca la noi la Bătania, dar totuși Cenadul a fost altceva. În emisiunea în limba română a postului public de televiziune din Ungaria de această dată vă invit să cunoașteți Cenadul meu, și sper că până la sfârșitul emisiunii voi reuși să vă povestesc – chemând în ajutor arhiva redacției noastre – de ce mă cuprind și astăzi acele emoții copilărești.

Realizator: Ștefan Crâsta

ADRESE UTILE

REPREZENTANȚE

Uniunea Culturală a Românilor
din Ungaria (UCRU)

5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8

Tel./fax: (+36-66) 463-079

Președinte: Marius Maghiaru

E-mail: uniuneaculturala@gmail.comWebsite: www.romanul.huAutoguvernarea pe Țară
a Românilor din Ungaria (AȚRU)

5700 Jula, str. Eminescu nr. 1

Tel./fax: (+36-66) 463-951

Președinte: Gheorghe Cozma

E-mail: atru@globonet.huWeb: www.atruroman.hu

MISIUNI DIPLOMATICE

Ambasada României

1146 Budapesta, str. Thököly nr. 72

Tel.: (+36-1) 384-8394

Telefon mobil de permanență:

(+36 30) 535 69 12

Vă rugăm să folosiți acest număr de telefon pentru a comunica situații deosebite (ex: accidente, decese, răni, dispariții de persoane), care reclamă urgență - la acest număr de telefon nu se fac programări și nu se furnizează informații consulare.

Ambasador: Marius Lazurcă

Website: <http://budapesta.mae.ro/>E-mail: budapesta@mae.ro

Consulatul General al României

6720 Seghedin, str. Kelemen nr. 5

Tel./fax: (+36-62) 424-431,

(+36-62) 424-429

Telefon mobil de permanență:

(+36 30) 6777 980

Consul general: Daniel Banu

Website: <http://szeged.mae.ro>E-mail: szeged@mae.ro

Consulatul General al României

5700 Jula, str. Munkácsy nr. 12

Tel.: (+36-66) 465-130

Fax: (+36-66) 465-142

Telefon mobil de permanență:

(+36-30) 635-7181

Consul general:

Florin Trandafir Vasiloni

Website: <http://gyula.mae.ro/>E-mail: gyula@mae.ro

INSTITUȚII CULTURALE

Institutul Cultural al României
la Budapesta

1146 Budapesta, str. Izsó nr. 5

Tel.: (+36-1) 383-2693

Director: Simona Tănăsescu

E-mail: romankulturalis.intezet@upcmail.huWeb: www.icr.ro/budapestaInstitutul Cultural al României
la Budapesta – filiala Seghedin

6720 Seghedin, piața Dugonics nr. 2.

E-mail: szeged@icr.roInstitutul de Cercetări
al Românilor din Ungaria

5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8

Tel./fax: (+36-66) 463-079

Director: dr. Maria Berényi

E-mail: romanintezet@gmail.comWeb: www.romanintezet.huCentrul de Documentare
și Informare al AȚRU

5700 Jula, str. Sáros nr. 17

Director: Mariana Negreu Vetró

E-mail: info@dokkozpontgyula.hu

Autoguvernarea de Naționalitate
Română din Giula
vă invită la

ZIUA FAMILIEI

12 septembrie 2020,
sâmbătă, ora 10

Centrul Cultural Românesc
(Giula, Piața Liceum nr. 2)

Gyula Város Román Nemzetiségi
Önkormányzata
szeretettel meghívja egy

Családi NAPRA

2020. szeptember 12,
szombat, 10 óra

Román Kulturális Központ
(Gyula, Liceum tér 2.)

Vă așteptăm
cu mult drag!

Szeretettel
várjuk
családjukat!

**FOAIA
românească**

11 septembrie
2020

www.foaia.hu

Săptămânal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director, redactor-șef: Eva Șimon. Redactor, reporter: Anca Liana Becan. Tehnoredactor: Ioan Nyisztor. Editura și redacția: 5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8., CP 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789, E-mail: foaia@foaia.hu, Editor responsabil: Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8. Internet: www.romanul.hu, uniunea@romanul.hu. Tiparul: Schneider Nyomda Kft, 5700 Jula, str. Károly R. nr. 7. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente în județele Bács-Kiskun, Bichiș și Ciongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atât personal, cât și prin cec poștal. Abonamentele pe anul 2020: 3 luni 1560 forinți; 6 luni 3120 forinți; 1 an 6240 forinți. Publicația apare cu sprijin de la Cancelaria Primului Ministru (Budapesta, Ungaria), acordat prin Autoguvernarea pe Țară a Românilor din Ungaria, și de la Ministerul pentru Românii de Pretutindeni (București, România).